

BRICS VE TÜRKİYE

MEHMET AKİF TEKE

SETA | PERSPEKTİF

HAZİRAN 2024 · SAYI 402

- BRICS nedir ve neden kuruldu?
- BRICS'in uluslararası ilişkiler ve dünya ekonomisi için önemi nedir?
- Türkiye için BRICS neden önemlidir ve dış politikada neleri etkileyebilir?

BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) terimi 2001'de daha BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti) kurulmadan önce Manchester Üniversitesi'nde profesör olan Jim O'Neill tarafından Goldman Sachs için hazırlanan raporda ilk kez kullanıldı.¹ Bu raporda en hızlı gelişime sahip olduğu düşünülen Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin BRIC olarak formüle edildi. O'Neill'in tahminine göre 2050'ye kadar gelişmekte olan bu ülkeler dünya ekonomik sisteminde lider olma potansiyeline sahiptir.² Ayrıca İngilizce *brick* kelimesiyle uyumlu olan harf dizilimi tesadüfi değildi. Bu dört ülkenin, gelecekte dünya ekonomisinin büyümesine büyük ölçüde etki edeceğini vurgulamaktaydı.

BRIC, Petersburg Uluslararası Ekonomik Forumu'nda (SPIEF) bu dört ülkenin ekonomi bakanla-

rının katılımıyla Haziran 2006'da kurulmuştur.³ Eylül 2006'da ABD'deki Birleşmiş Milletler Genel Kurulu sırasında bu ülkelerin liderleri ilk resmi toplantılarını gerçekleştirmiş ve çeşitli alanlarda iş birliklerini geliştirmeye yönelik ortak bir plan ortaya koymuştur.⁴ Bu girişimin başlatılması noktasından Moskova yönetimi ve bizzat Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin aktif rol almıştır. Bu dönemden itibaren BRIC sadece bir fikir değil, bir örgüt olarak da tarihe geçmiştir. 2008'de BRIC devlet ve hükümet başkanları arasında Japon-ya'da düzenlenen G8 konferansında ayrı bir diyalog gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde bir dizi ekonomik prensip anlaşmasına varılmıştır.

İlk BRIC zirvesi 16 Haziran 2009'da Rusya'nın Yekaterinburg şehrinde gerçekleştirilmiştir. Ülkeler devlet başkanları –Dmitri Medvedev (Rusya), Luiz

1 Jim O'Neill, "Building Better Global Economic BRICS", *Global Economics Paper*, Sayı: 66, Goldman Sachs, 30 Kasım 2001, s. 3, <https://www.goldmansachs.com/intelligence/archive/building-better.html>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

2 Jim O'Neill, "Dreaming with BRICS: The Path to 2050", *Global Economics Paper*, Sayı: 99, Goldman Sachs, 1 Ekim 2003, s. 14, <https://www.goldmansachs.com/intelligence/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

3 Антон Белов, "ПМЭФ делает ставку на БРИКС", ProMetaLL, 21 Mayıs 2024, https://www.prometall.info/ludi/menedgeri/pmef_sdela-et_stavku_na_briks, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

4 "Об участии России в межгосударственном объединении БРИКС", Министерство иностранных дел Российской Федерации, (Mayıs 2024), https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/vnesnepolicesko-e-dos-e/mezdunarodnye-organizacii-i-forumy/deatelnost-briks-v-kontekste-zaversivsegosa-predsedatelstva-rossii-v-etom-obedinenii/, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

MEHMET AKİF TEKE

St. Petersburg Devlet Üniversitesi (Rusya) Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nden mezun olmuş, yüksek lisans eğitimini Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde (MGIMO) siyaset bilimi üzerine tamamlamıştır. Halen MGIMO'da araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Inacio Lula da Silva (Brezilya), Manmohan Singh (Hindistan) ve Hu Jintao (Çin)– düzeyinde temsil edilirken zirvenin gündeminde küresel ekonomik kriz, dünya siyaseti ve BRIC formatının daha da geliştirilmesi konuları yer almıştır.⁵

BRICS grubunun ilan edilen hedefleri arasında uyumlu bir dünya ve refah inşa etmek yer almaktadır. Toplantılarda ele alınan konuların yelpazesi çevre sorunları, yoksulluk, toplumun gelişimi, finansal kurumlar vb. dahil olmak üzere hayatın tüm yönlerini kapsamaktadır. İş birliği yoluyla tüm ülkeler dünya sahnesindeki ekonomik ve siyasi konumlarını güçlendirmeyi ummaktadır. Genel olarak BRICS, daha dengeli ve çok taraflı anlaşmalar ilkesine dayalı çok kutuplu bir dünya ideolojisini desteklemektedir. BRICS grubu özellikle Afrika ülkelerinin en önemli gündemi haline gelmiştir.

BRICS grubunun mevcut hedeflere rağmen politikalarının uygulanması her zaman sorunsuz olmamış, ciddi olarak eleştirildiği konular da olmuştur. Başlıca eleştiri konularından birisi tüm ülkeler için ortak düzenlemelerin bulunmaması ve bunun da ortak ekonomi politikası belirlemeye imkan vermemesidir. Grubun tarihi boyunca, ivmesini kaybettiği ve artık geçerli olmadığı iddiası birden fazla kez gündeme gelmiştir. Ancak bu durum BRICS grubunun kolektif olarak dünyanın önde gelen ekonomisi olmaya devam etmesini ve kabul edilen iş birliği anlaşmalarını takip etmesini engellememektedir. Dış politika farklılıklarına rağmen ABD, BRICS ülkelerinin (Rusya hariç) ana ticaret ortağı olmaya devam etmektedir. Bu durum BRICS formatının sürdürülebilirliği konusunda da şüpheleri beraberinde getirmektedir. ABD'nin Hindistan ve Brezilya üzerindeki baskısını artırarak grubu parçalamaya çalışacağına dair endişeler bulunmaktadır. Ancak BRICS formatı, G7 ülkeleriyle iş birliğinin yasaklanması ya da egemen devletlere dışarıdan dayatılan herhangi bir yasak anlamına gelmemektedir. BRICS içinde özellikle formatın daha

da genişletilmesi konusunda yer yer anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Üye devletler gruba kimin ve hangi şartlarda katılacağı konusunda tartışmaktadır.

BRICS'İN GENİŞLEMESİ

İlk kez 12 Kasım 2010'da Seul'de düzenlenen G20 zirvesinde Güney Afrika Cumhuriyeti, BRIC'e katılma arzusunu dile getirdi. 21 Aralık'ta Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev ve Hindistan Başbakanı Manmohan Singh, Güney Afrika'nın BRIC'e katılması fikrini destekleyen ortak bir bildiri yayımladı. 24 Aralık 2010'da Güney Afrika Uluslararası İlişkiler ve İş Birliği Bakanı Maite Nkoana-Mashabane, Çin Dışişleri Bakanı Yang Jiechi'den bir telefon aldığını ve buna göre BRIC'in mevcut başkanı Çin'in, grubun diğer üye ülkelere danışarak Güney Afrika'yı BRIC'e tam üye olmaya davet ettiğini söyledi.⁶ Ardından Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Güney Afrika Devlet Başkanı Jacob Zuma'yı Nisan 2011 başında Çin'de yapılacak BRIC zirvesine katılmaya davet etti. Sonuçta BRIC'e “-S” eki 2011'de eklendi ve grup BRICS olarak varlığını 2023'e kadar sürdürdü.

İkinci kez genişleme ise 2023'te Johannesburg'da düzenlenen BRICS zirvesinde mevcut üyelerin devlet başkanlarının üye ülke sayısını 5'ten 11'e çıkarma konusunda anlaşması ile gerçekleşmiştir. Böylece Arjantin,⁷ Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri BRICS'e üye olmuştur. Bu ülkelerin üyelikleri resmi olarak 1 Ocak 2024'te başlamıştır. Türkiye, Venezuela, Bangladeş, Belarus, Cezayir, Endonezya, Nijerya ve bazı diğer ülkeler 2023'te BRICS'e katılma arzularını dile getirmişse de bu ülkelerin üyelikleri henüz kararlaştırılmamıştır.

BÜYÜYEN EKONOMİK GÜÇ BRICS

2023 verilerine göre gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) bakımından BRICS üyeleri sırasıyla şu niteliklere sahiptir: Brezilya dünyanın en büyük 8. ekonomisi ve

5 “Первый саммит БРИК”, Президент России, 16 Haziran 2009, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/4478>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

6 “Китай пригласил ЮАР присоединиться к БРИК”, РИА Новости, 24 Aralık 2010, <https://ria.ru/20101224/313031222.html>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

7 Arjantin'de 2023 senesinde seçilen Devlet Başkanı Javier Milei, BRICS'e dahil olmayacaklarını açıklamıştır.

önemli bir tarım ihracatçısı; Rusya dünyanın en büyük 5. ekonomisi ve büyük maden kaynakları ile hidrokarbon rezervlerinin yanı sıra tarıma uygun en geniş topraklara sahip ülkesi; Hindistan dünyanın en büyük 3. ekonomisi, bilgi kaynakları pazarının liderlerinden biri ve nüfus bakımından dünyanın en büyük ülkesi; Çin dünyanın 1. ekonomisi ve nüfusa göre 2. büyük ülkesi ve ihracat lideri (dünyanın fabrikası); Güney Afrika dünyanın 23. ekonomisi ve elmas dahil olmak üzere çeşitli doğal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir.⁸ Ayrıca 2023 itibarıyla dünya nüfusunun yüzde 46'sı, petrol üretiminin yüzde 43'ü, ürün ihracatının yüzde 25'i, GSYH'nin yüzde 29'u BRICS ülkeleri tarafından kontrol edilmektedir.⁹

Grubun ekonomik vizyonuna göre BRICS ülkelerinin öncelikleri tarım, ticaret, yatırım ve madenlerdir. 2025'e kadar Ekonomik Ortaklık Stratejisi, BRICS üyesi ülkelerin ulusal çıkarları göz önünde bulundurularak Rusya Ekonomik Kalkınma Bakanlığının girişimiyle geliştirilmiştir. Strateji üç ana alandan oluşmaktadır: (i) ticaret, (ii) yatırım ve finans, (iii) dijital ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma.¹⁰

Her yıl BRICS ülkelerinden birinde liderleri bir araya getiren senelik BRICS zirvesi düzenlenmektedir. Bu zirveye genellikle cumhurbaşkanları ve/veya hükümet başkanları (başbakanlar) katılmaktadır. Grubun daimi bir başkanı yoktur ve çalışmalar her yıl dönüşümlü olarak zirveyi düzenleyen ülke tarafından koordine edilmektedir. BRICS toplantılarının sırası kısaltmadaki harflerin sırasını takip etmektedir. Ancak bir istisna olarak 2023'te yeni üyelerin BRICS'e katılması sonrasında 2024'te Rusya Federasyonu, Kazan şehrinde liderler görüşmesine ev sahipliği yapacaktır.

8 "BRICS Joint Statistical Publications", Федеральная служба государственной статистики, 12 Aralık 2023, [https://rosstat.gov.ru/storage/document/document_statistic_collection/2024-01/15/BRICS%20Joint%20Statistical%20Publication-2023\(1\).pdf](https://rosstat.gov.ru/storage/document/document_statistic_collection/2024-01/15/BRICS%20Joint%20Statistical%20Publication-2023(1).pdf), (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

9 Marcus Lu, "Visualizing the BRICS Expansion in 4 Charts", Visual Capitalist, 24 Ağustos 2023, <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-brics-expansion-in-4-charts/>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

10 "Strategy for BRICS Economic Partnership 2025", Ministry of Economic Development of the Russian Federation, (Kasım 2020), <https://www.economy.gov.ru/material/file/3a71260309ef290a0cfa3fe698a55e83/Strategy%20for%20BRICS%202025.pdf>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

Günümüzde BRICS ülkeleri ortaklaşa olarak dünya GSYH'sinin neredeyse dörtte birini üretmekte ve dünya nüfusunun yüzde 46'sını (yaklaşık 3,21 milyar kişi) barındıran büyük ölçekli bir küresel pazar oluşturmaktadır. 2014'te BRICS formatında ödemeler dengesi krizinden etkilenen ülkeler için bir finansal istikrar mekanizması olarak tasarlanan BRICS Kalkınma Bankası (NDB) ortaya çıkmıştır. NDB şu anda BRICS ülkelerinde yaklaşık 8 milyar dolar değerinde yenilenebilir enerji ve altyapı projesine onay vermiş durumdadır.¹¹

2023 itibarıyla BRICS'in merkez ofisi bulunmakta ve üye ülkeler gelecekte bir merkez ofisi kurmayı planlamaktadır. BRICS merkezinin henüz gruba üye olmayan Orta Afrika Cumhuriyeti'nin başkenti Bangui'de tarafsız bir bölgede kurulması planlanmaktadır.¹²

DOĞU (BRICS) İLE BATI (AB) ARASINDA TÜRKİYE

10-11 Haziran 2024 arasında Nijniy Novgorod şehrinde BRICS+ Dışişleri Bakanları Toplantısı'na katılmak için bulunan Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Moskova ve Nijniy Novgorod şehirlerinde başta Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile olmak üzere bir dizi önemli görüşme gerçekleştirmiştir. Rusya Devlet Başkanı Putin, Dışişleri Bakanı Fidan ile yaptığı görüşmede "Türkiye'nin BRICS'in çalışmalarına yönelik ilgisini memnuniyetle karşılıyoruz. Bu Birlik ülkeleri ile birlikte olma isteğini mutlaka her şekilde destekleyeceğiz" demiştir.¹³ Ayrıca Bakan Fidan, BRICS Dışişleri Bakanları Toplantısı kapsamında düzenlenen BRICS+ oturumunda katılımcılara hitap etmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dünya 5'ten Büyüktür" motto-su ışığında Türkiye'nin, Birleşmiş Milletler Güvenlik

11 "NDB's Lending Commitment in 2018 Increased by 167%, Bringing Aggregate Approval Volume to USD 8 Billion", New Development Bank, 29 Aralık 2018, <https://www.ndb.int/news/ndbs-lending-commitment-2018-increased-167-bringing-aggregate-approval-volume-usd-8-billion/>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

12 "Central Africa, Central African Republic, Russia", Africa Intelligence, 23 Kasım 2022, <https://www.africaintelligence.com/central-africa/2022/11/23/discreet-touadera-adviser-key-to-arrival-of-brics-in-central-africa,109867320-bre>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

13 "Dışişleri Bakanı Fidan, Rusya Devlet Başkanı Putin ile Görüştü", TRT Haber, 11 Haziran 2024.

Konseyi ve Birleşmiş Milletlerin yanı sıra diğer çok taraflı örgütlerde de reformlar yapılması için çaba sarf ettiğini vurgulayan Fidan, “Bu bağlamda BRICS ile iş birliğimize değer veriyoruz. BRICS içindeki çeşitliliğin kalkınma ve istikrarı artırmak için önemli bir araç olduğuna inanıyoruz” ifadelerini kullanmıştır.¹⁴

Türkiye’nin olası BRICS üyeliği noktasında hem Çin hem de Rusya bu üyeliği hiç şüphesiz destekleyeceklerdir. Bizzat Dışişleri Bakanı Fidan ile yaptığı görüşmede Rusya Devlet Başkanı Putin bunu dile getirmiştir. Çin ise sadece Türkiye’nin üye olması konusunda değil genel olarak BRICS’in potansiyele sahip her ülke ile genişlemesi fikrini desteklemektedir. Çin’in politikası BRICS’i geliştirmekte olan dünyayı daha iyi temsil eder hale getirmek ve küresel sahnede daha güçlü bir sese sahip olmasını sağlamaktır.¹⁵ Türkiye’nin olası üyeliği hem AB ile Gümrük Birliği’ne sahip olması hem de NATO üyesi olması sebebi ile önemlidir. Ayrıca grubun imajı açısından da ciddi bir gelişme olarak karşımıza çıkacaktır. Bu yüzden BRICS’e üyelik, Türkiye’nin adımlar atması ve diğer üyelerin de ikna edilmesi halinde gerçekleşmesi muhtemel bir üyeliktir. BRICS yapısı itibarıyla üye devletlerin iç ve dış işlerine karışmamakta ve bu sebeple Türkiye’nin AB veya ABD ile mevcut ilişkileri BRICS’e üyelik konusunda bir sorun teşkil etmemektedir.

Bu noktada ABD’nin Türkiye Büyükelçisi Jeff Flake’in yaptığı açıklama dikkat çekmektedir. Flake “Türkiye’nin BRICS’e katılmamasını umduğunu” ifade etmiş ancak böyle bir hareketin “Türkiye’nin Batı ile olan uyumunu değiştirmeyeceğini” belirtmiştir.¹⁶ Türkiye’nin AB üyelik süreci ışığında bazı Birlik üyeleri, Türkiye’nin BRICS üyeliği yoluyla daha fazla stratejik özerklik arayışına çekinceyle yaklaşmakta ve bunu Ankara-Brüksel ilişkileri bağlamında potansiyel

ancak çelişkili bir dış politika yönü olarak görmektedir.¹⁷ Türkiye’nin BRICS üyeliği hakkında başlayan bu tartışmalar yeni değildir. Türkiye’de eksen kayması tartışmaları uzun yıllardır tartışılacak bir konu olmuş ve Avrupa dışındaki ülkelerle yapılan iş birliklerinde sık sık gündeme taşınmıştır. Bu konudaki görüş farklılıkları dün olduğu gibi bugün de mevcuttur ve tartışılmaya da devam edecektir. Ancak dünya konjonktürü artık Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra liberal rüzgarların estdiği bir ortamdan mülteci karşıtlığı ve aşırı sağın yükseldiği bir ortama geçmiştir. Bir başka deyişle artık sınırların açıldığı değil kapanmaya başladığı bir dünya ile karşı karşıyayız.

2019’da başlayan koronavirüs (Covid-19) salgını sürecinde tedarik zincirinin bozulması küresel bir ekonomik krizi de tetiklemiştir. Bu kriz Rusya-Ukrayna savaşıyla farklı bir boyuta ulaşmıştır. Türkiye her halükarda ekonomik ilişkilerini geliştirmeyi ve çeşitlendirmeyi mümkün olan her platformda öncelemektedir. Buna ek olarak ürün satabileceği yeni pazarlar aramaktadır. Bu açıdan AB veya NATO ile BRICS’i karşılaştırmak doğru değildir. Muhtevası itibarıyla bu örgütler birbirinden farklıdır. Burada dikkat edilmesi gereken konu ülkeler veya siyasi iş birliği örgütleri ile kurulan ilişkilerin günübirlik değil uzun vadeli planlar çerçevesinde gerçekleştirilmesidir. Türkiye’nin NATO üyeliği döneminde var olan Sovyet tehdidi bu kararın alınmasında en önemli sebeplerden birisi olmuştur. Bugün ise ortada olan gerçek doğudan yükselen ekonomik bir gücün varlığıdır ve Türkiye de bittabi bu durumdan maksimum seviyede faydalanmak istemektedir. Türkiye’nin halihazırda devam eden ticari bağları dikkate alındığında Avrupa veya ABD ile ilişkilerini ikinci plana alarak sadece BRICS ile ilişkilerini güçlendireceğini söylemek yanlış olacaktır. Elbette mevcut ihracat ithalat rakamları düşünüldüğünde yüzlerce yıldır ilişkilerin devam ettiği ülkeler ile ticaret durmadan hatta artarak devam edecektir. Burada tek bir fark olacaktır o da artık Türkiye’nin alternatif iş birliklerine sahip olacağı ve geniş bir yelpazede bunları değerlendireceğidir.

14 Mehmet Şah Yılmaz ve Can Efesoğlu, “Bakan Fidan: İsrail’in Filistin Topraklarındaki İşgali, Etnik Temizlik ve Savaş Suçları ile Genişlemektedir”, Anadolu Ajansı, 11 Haziran 2024.

15 Alicia Garcia-Herrero, “China Continues to Dominate an Expanded BRICS”, East Asia Forum, 12 Nisan 2024, <https://eastasiaforum.org/2024/04/12/china-continues-to-dominate-an-expanded-brics/>, (Erişim tarihi: 12 Haziran 2024).

16 “US Envoy Believes Türkiye’s Place is ‘in the West’ Amid BRICS Move”, *Daily Sabah*, 12 Temmuz 2024.

17 Murat Yeşiltaş, “Türkiye’s Strategic Bid for BRICS Membership”, *Daily Sabah*, 14 Temmuz 2024.

Türkiye'nin olası BRICS üyeliği, Batı ile olan ilişkilerinde çeşitli AB ülkeleri nezdinde kafa karışıklığı oluşturabilir. Ancak ilişkileri olumsuz etkileme ihtimali yok denecek kadar azdır çünkü BRICS'in üyelik kriterleri esnektir ve Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecek düzenlemeler talep edilmemektedir. BRICS'e katılım kararı bir açıdan jeopolitik bir karardır çünkü Türkiye Doğu-Batı arasında önemli bir geçiş güzergahıdır. Türkiye diğer Batı Avrupa ülkelerinden farklı olarak Rusya ile coğrafi yakınlığa sahiptir. Ayrıca Rusya başta Suriye ve Ukrayna meseleleri olmak üzere Türkiye'nin dış politikasında diyaloga gerek duyduğu bir ülkedir. Rusya ile devam eden ilişkilerin dış politikada Ukrayna ile olan ilişkileri olumsuz etkilediğini de söyleyemeyiz. Bu yönüyle Türk dış politikası diğer Avrupalı ülkelere farklıdır. Savaşın başladığı ilk günden beri Türkiye savaşa karşı olduğunu her platformda belirtmiş ve NATO üyesi olmasının gerektirdiği sorumlulukları yerine getirdiği gibi Rusya ile diyalog kanallarını da hep açık tutmuştur. Buradan hareketle Türkiye'nin ulusal çıkarlarının gerektirdiği rasyonel zeminde dış politika yürüttüğünü söyleyebiliriz. Olası BRICS üyeliği de bu kararlardan birisidir ve bu karar sadece ekonomik ilişkileri çeşitlendireceği için gerçekleşmesi halinde birtakım avantajları da beraberinde getirecektir. Bazı Batılı ülkeler için bu üyeliğin söylem düzeyinde olumsuz karşılanması muhtemeldir ancak ilişkileri derinden etkileyecek bir krize sebep olması söz konusu değildir.

Rusya için başta BRICS olmak üzere Avrasya Ekonomik Birliği (AEB), Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) gibi Batılı olmayan alternatif iş birliği örgütleri son dönemde daha da önemli hale gelmiştir. Nitekim bu konu 2023'te Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan dış politika konseptinde de yer alarak alternatif iş birliği örgütlerinin çok kutuplu dünya düzeni için zaruri olduğu belirtilmiştir. Bu minvalde BRICS'in yeni üyelerle genişlemesi ve etkisinin artması Rusya tarafından olumlu karşılanmaktadır. Türkiye'yi BRICS'e üye olmak isteyen ülkelere ayıran nokta NATO üyesi ve AB ile Gümrük Birliği anlaşmasına sahip olmasıdır. Bu durum aslında bir

yönüyle Türkiye'nin lehine bir konjonktür oluşturmaktadır çünkü Avrupa ile olan ortak pazardan elde edilen *know-how* diğer BRICS ülkelerinden Türkiye'yi bir adım öne çıkarmakta ve olası BRICS üyeliğinde bu ülkelerin pazarına yüksek teknoloji ürünler ile giriş yapabilme avantajı sağlamaktadır. Ayrıca olası üyelik Türk ürünlerinin Rusya pazarında daha rahat dolaşımına da imkan sağlayacak ve bu da Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından hedef gösterilen Rusya ile 100 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşma noktasında önemli bir adım olacaktır.

Rus basınında yer yer Türkiye'nin BRICS üyeliğine yönelik bunun gerçekleşmesi için NATO'dan çıkması gerektiği noktasında birtakım eleştiriler gündeme getirilse de Kremlin'in bu konudaki görüşü Rus medyasından farklıdır. Dikkate alınması gereken bir konu da BRICS'in bir ticaret grubu ve NATO'nun ise savunma örgütü olduğudur. BRICS'in ana felsefesi üye ülkelerin birbirinin ulusal çıkarlarına saygı duymasıdır. Bir başka deyişle Türkiye'nin üyeliği konusunda iç veya dış politikasını etkileyecek ulusal çıkarlarına karşı şartlar BRICS tarafından talep edilmeyecektir.

SONUÇ

BRICS kurulduğu günden bugüne kadar devamlı olarak pazar hacmini artırmıştır. Tarihinde iki kez genişleyerek yeni üyeler kabul eden grubun yakın gelecekte de genişlemesi muhtemeldir. Özellikle Afrika, Latin Amerika ve Asya ülkeleri ile ticaretin gelişmesinde bu iş birliğinin faydası olacaktır. Dünyada son dönemde yaşanan çeşitli krizler göstermektedir ki yeni coğrafyalar ile ticaretin gelişmesinde faydalar vardır. Türkiye hem NATO üyesi hem de AB ile Gümrük Birliği anlaşmasına taraf bir ülke olarak BRICS grubuna katılabilir ve bu konuda grup tarafından getirilmiş bir kısıtlama bulunmamaktadır. Olası BRICS üyeliği bazı AB ülkelerince söylem düzeyinde hoş karşılanmayabilir ancak bu olası durumun bir krize sebep olacağını söylemek abartılı bir okuma olacaktır zira BRICS tarafından aday üyelere tam üyelik konusunda dayatmalar yapılmamaktadır. Bu durum grubun kuruluş felsefesine ters bir tutumdur. Ayrıca Türkiye için BRICS'e üyelik

Afrika ve Latin Amerika açılımlarının tamamlanması hususunda faydalar sağlama potansiyeline sahiptir.

Türkiye için BRICS'e üye olmak bir taraftan da yeni sınamalar demektir. Özellikle Türkiye'nin bu ülkeler ile ticari ilişkilerinin gelişmesi için eğitim alanında iş birliklerinin ve ilgili coğrafyaları bilen uzman sayısının artması gerekmektedir. Her ne kadar son yıllarda bu yönde politikalar geliştiriliyor olsa da halen insan kaynağı noktasında sorunlar yaşanmaktadır çünkü hem kamu hem de özel sektörde BRICS ülkeleri ile iş yapabilecek donanımına sahip insan kaynağına ihtiyaç vardır.

Kısaca Türkiye için BRICS'e üyelik yeni pazarlar ve imkanlar demektir. Bu durumun beraberinde birçok fırsat getirmesi de muhtemeldir. Diğer taraftan Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında değişen statükoda bu olası gelişme bir risk yönetimidir ve bütün yu-murtaları tek sepete koymamaktır. Ticari ilişkilerin bu noktada çeşitlilik kazanması çatışmalardan uzak durmayı kolaylaştırmakta, Rusya-Ukrayna savaşında olduğu gibi olası Doğu-Batı eksenli yaşanabilecek gerginliklerde ara buluculuk yapma ve çok yönlü bir dış politika anlayışı geliştirme imkanını kazanma anlamı taşımaktadır.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://www.instagram.com/setavakfi)